

УДК 330.341

Мельник І.Ю.,
Бояринова К.О.

канд. екон. наук, доцент

Національний технічний університет України «КПІ»

ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС: НАУКОВІ ПІДХОДИ ТА ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

INNOVATIVE PROCESS: SCIENTIFIC APPROACHES AND PROBLEMS OF REALIZATION

Розглянуто сутність та зміст реалізації інноваційного процесу, його моделі та проблеми реалізації на підприємствах.

Рассмотрено суть и содержание реализации инновационного процесса, его модели и проблемы реализации на предприятиях.

The nature and content the realization of innovation process, models of innovative process, problem of his realization by enterprises are considered.

Ключові слова: інновація, інноваційні процеси, нововведення.

Вступ. В сучасному світі виробництва кожного підприємства важливу роль відіграють інновації та їх головна складова – інноваційні процеси. Без інноваційних процесів майже не можливо зробити новий продукт, так як головними складовими інноваційного процесу є не тільки фінансове, економічне, соціальне, організаційно-технологічні фактори, а й показати та застосувати нові інноваційні ідеї, які принесуть користь та дійдуть до споживача.

Велику роль відіграють сучасні вчені, які приділяють значну увагу інноваційним процесам, а саме Микитюк П.П. [2], Л.І. Федулова [1] – описує особливості інноваційного процесу та його впровадження на виробництві, також значну роль опису і застосування моделей інноваційного процесу описують О.Ф. Андросов [4], В.Є. Шукшунов [5], також значну роль інноваційним процесам приділяють Родионова Б.П. [3] та Ковальов Г.Д. [6].

Постановка завдання. Метою статті є розгляд змісту інноваційного процесу, проаналізувати види інноваційні процеси їх переваги та недоліки, зробити аналіз, щодо проведення інноваційних процесів на вітчизняних підприємствах.

Методологія. Методичною основою статті є формалізація і порівняння даних та застосування системно-структурного та порівняльного аналізу.

Результати дослідження. Інноваційний процес – комплексний процес створення, поширення та використання нового практичного засобу (нововведення) для нової або для поліпшення задоволення уже відомої потреби людей; водночас цей процес пов'язаних із запровадженням

нововведення змін у тому або тому соціальному й речовому середовищі, де здійснюється його життєвий цикл; здійснення повного життєвого циклу інновацій [1].

За визначенням американського дослідника Б.Твісса, інноваційний процес – це перетворення наукового знання, наукових ідей, винаходів на фізичну реальність (нововведення), яка змінює суспільство [2].

Лінійну модель інновацій з розглядом учасників пропонує О.Ф. Андросова [4]. Така модель (рис.1). не відображає взаємодію суб'єктів інноваційної діяльності різних стадіях інноваційного процесу та зміну його учасників.

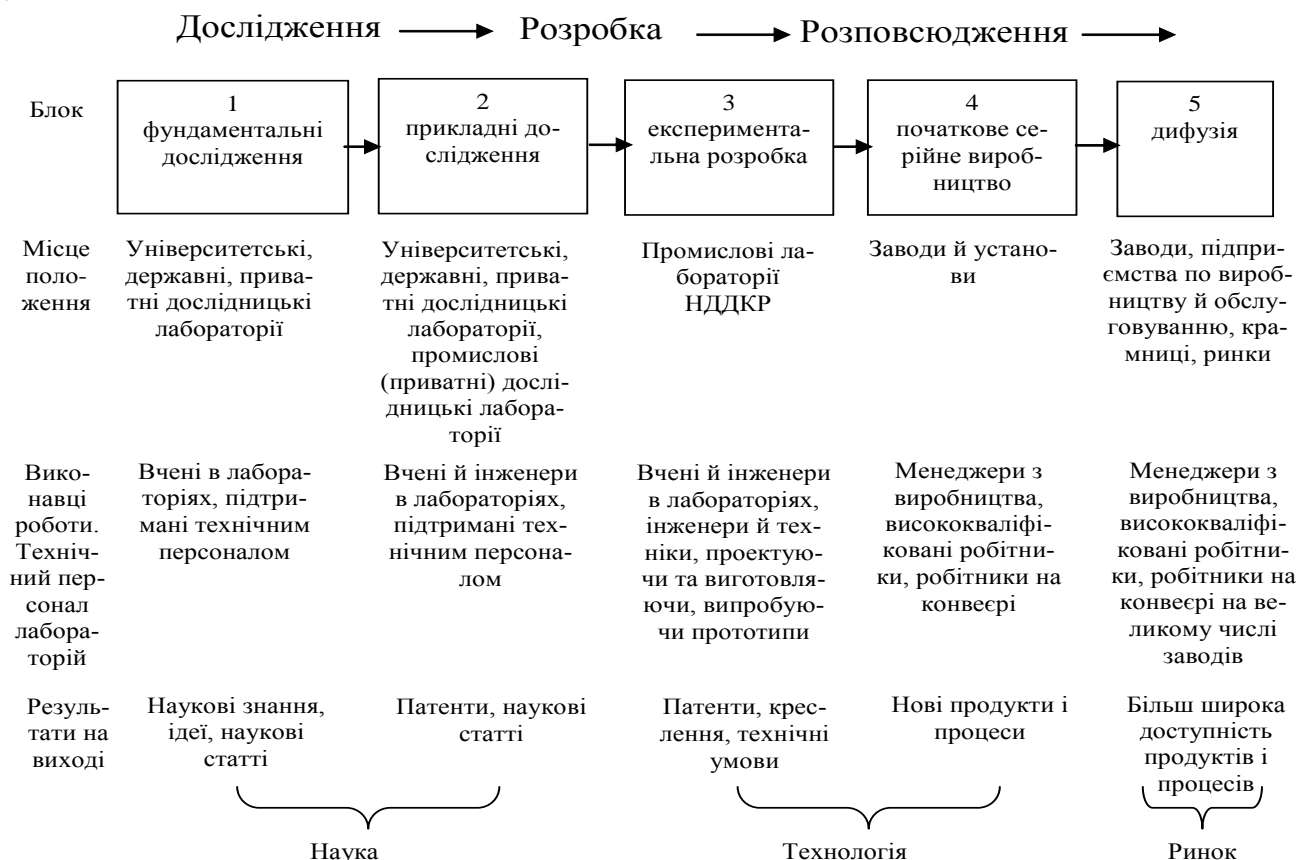

Рис. 1. Лінійна модель інновацій
(Джерело: [4])

Складнішою є *кібернетична модель* інноваційного процесу, запропонована угорським дослідником Б. Санто. Кібернетична модель відтворює інноваційний процес як комплексну систему, в якій елементи процесу утворюють підсистеми, що перебувають у постійному зв'язку і взаємодії з багатьма зворотними зв'язками. Модель виражає, по суті, безперервність і автономність суспільного процесу обробки інформації (рис.2).

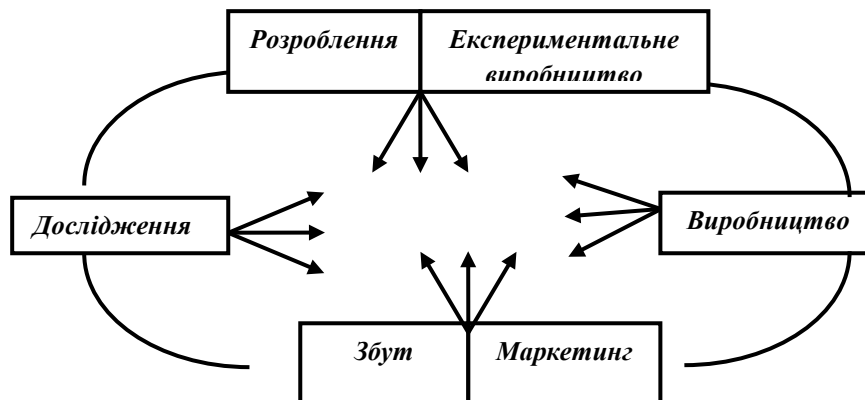

Рис.2 Кібернетична модель інноваційного процесу
(Джерело: [3])

В.Є. Шукшунов, М.Р. Габайдулін, Ю.Ф. Гортишов, Р.Т. Ференец [5] пропонують розглядати інноваційні комунікації у вигляді матричної моделі, де комунікаційні ланцюги розглядаються за схемами: $W_{11} \& W_{12} \& W_{13} \& W_{14}$ (тобто і-і-і), $W_{11} VW_{21} VW_{31} \& W_{32} \& W_{33} \& W_{34}$ (тобто або, або, або, і, і, і) та $W_{11} VW_{21} VW_{31} VW_{41} \& W_{42} \& W_{43} \& W_{44}$ (тобто або- або- або-або –і-і-і-і) (рис. 3).

	Ідея	Розробка	Технологія	Продукт	Ринок наукоємних товарів та послуг
Розробник	W_{11}	W_{12}	W_{13}	W_{14}	
Група НДДКР	W_{21}	W_{22}	W_{23}	W_{24}	
Інноваційна група	W_{31}	W_{32}	W_{33}	W_{34}	
Мале підприємство	W_{41}	W_{42}	W_{43}	W_{44}	
Інноваційний потенціал					

Рис. 3 Матрична модель організації управління технологічними комунікаціями трансферу інновацій
(Джерело [5])

Слід зазначити, що цю модель застосовують тільки для розгляду організації управління технологічними комунікаціями трансферу інновацій.

Аналіз такої моделі показав, що її використання для всіх етапів інноваційного процесу проблематичне, оскільки введення нових суб'єктів та додаткових етапів не дає змоги поступово переходити від матричного елемента до іншого, як того вимагає матрична структура

Більш доцільна для структуризації інноваційних комунікацій у процесі інноваційного циклу – модель, запропонована Г.Д. Ковальовим (рис. 4). Така схема інноваційного процесу включає етапи участі у створенні та реалізації інновацій суб'єктів інноваційного процесу та їх взаємодію.

Учасники	Стадії та етапи життєвого циклу інновацій
----------	---

Рис. 4 Схема дії і виникнення комунікацій учасників інноваційного виробничого процесу:

* ———— – інноваційна комунікація

(Джерело [6])

З точки зору управлінської системи інноваційний процес розглядається як комплекс дій. На рис. 5. показано рух майбутньої інновації від виникнення ідеї до її впровадження на ринок.

З огляду на запропоновані моделі інноваційного процесу визначимо їх переваги та недоліки для вітчизняних підприємств (табл. 1)

Таблиця 1

Переваги та недоліки використання моделей інноваційного процесу вітчизняними підприємствами

Модель	Переваги	Недоліки
Кібернетична модель	Безперервний та автономний суспільний процес обробки інформації	Не для всіх підприємств може підійти тільки одна обробка інформації
Матрична модель	Добре застосовується для організації управління технологічними комунікаціями	Вона підходить не для всіх інноваційних процесів оскільки не дає повноцінно перейти з одного етапу в інший
Лінійна модель	Має чіткий розподіл на данні роботи	Не відображає взаємодію суб'єктів інноваційної діяльності між етапами інноваційного процесу

Підприємства не завжди приймають існуючі моделі, а якщо і застосовують їх то деякі етапи пропускаються, що призводить до несвоєчасної реалізації головних етапів інноваційного процесу. Крім того, має вагомий

вплив застаріле обладнання і не дуже якісна організаційно-комунікаційна структура.

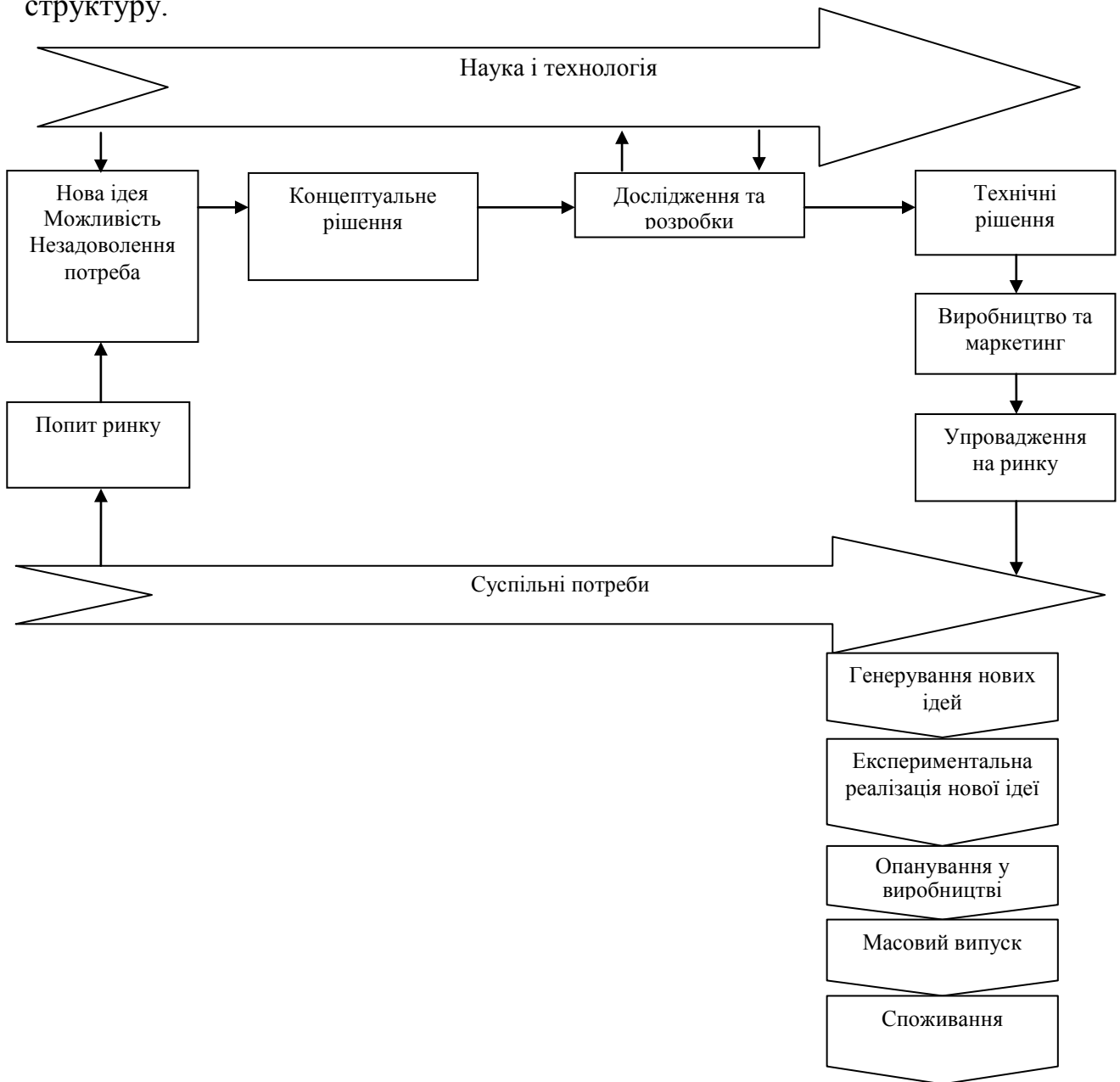

Рис. 5 Інноваційний процес як комплекс дій
(Джерело: [2])

Крім зазначеного проблемами реалізації інноваційних процесів на вітчизняних підприємствах також слід вважати:

- низький рівень захисту і управління інтелектуальною власністю;
- недосконале інституційне середовища підтримки інноваційного підприємництва;
- відсутність експертизи та відбору інноваційної пропозиції;

- низький рівень інвестиційного супроводження реалізації інноваційного процесу;
- недосконала система забезпечення комерціалізації інноваційних продуктів і продукції на вітчизняні та світові ринки.

Висновки. Наукова новизна отриманих результатів полягає у виявленні переваг та недоліків використання моделей інноваційного процесу та проблем його реалізації вітчизняними підприємствами

Проведений огляд літературних джерел, узагальнення та систематизація наукових і практичних публікацій, аналіз існуючих методичних розробок щодо інноваційного процесу дозволили зробити такі висновки. В нашій країні інноваційний процес має дещо обмежений характер, оскільки більшість підприємств орієнтується на придбання нових технологій, готової конструкторської документації на продукцію, а не на розроблення. Якщо брати до уваги моделі інноваційного процесу, то можна сказати, що для більшості підприємств притаманна лінійна модель, з огляду на розбиття роботи на чіткі етапи та поступове досягнення наступних цілей та етапів, однак світовий досвід спонукає підприємства до пошуку нових моделей організації інноваційних процесів для підвищення конкурентоспроможності та інноваційного рівня.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на пошук можливостей адаптації іноземного досвіду реалізації інноваційних процесів до вітчизняних умов та виявленні шляхів подолання проблем реалізації інноваційних процесів.

Література

1. Федулова Л.І. Інноваційна економіка: Підручник / Л.І. Федулова– К.: Либідь, 2006. – 480 с.
2. Микитюк П.П., Інноваційна діяльність: Навч. пос. [для студ. вищ. навч. закл] / П.П. Микитюк, Б.Г. Сенів – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 392 с.
3. Василенко В.О. Інноваційний менеджмент: Навчальний посібник/ В.О. Василенко, В.Г. Шматько; за редакцією В.О. Василенко. – Київ: ЦУЛ, Фенікс, 2003. – 440 с.
4. Андросова О.Ф. Організаційно-економічні аспекти використання трансферу технологій на підприємствах авіаційної промисловості: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.01 / Андросова О.Ф. // Національний авіаційний ун-т. — К., 2006. — 20с.
5. Шукшунов В.Е. Организационные структуры технологических коммуникаций трансферта инноваций в наукоёмком би знесе / [В.Е. Шукшунов, М.Р. Габайдуллин, Ю.Ф. Гортишов та ін]// Инновации. – 2001.– №3. – С.24–32
6. Ковальов Г.Д. Инновационные коммуникации / Г.Д. Ковальов– М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2000. – 228 с.